СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК LVIII. Ч. 115. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 19-го ТРАВНЯ 1950. No. 115. JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, MAY 19, 1950. VOL. LVIII.

П'ЯТЬ ЦЕНТІВ в Злуч. Дер. Америки СІМ ЦЕНТІВ Закордоном Тел. „Свободи": BErgen 4-0807, 4-0237 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 FIVE CENTS in the U. S. of America SEVEN CENTS Elsewhere

СЕНАТСЬКА КОМІСІЯ ЗА ПОШИРЕННЯ СУСПІЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Вашингтн, 17 травня — Сенатська фінансова комісія ухвалила передати під голосування повного сенату новий законопроєкт суспільного забезпечення, в якому передбачено поширення забезпечення на дальших 10,000,000 робітників і підвищення старечої пенсії. Між новими було б вісім мільйонів обов'язково, а понад півтора мільйона добровільно забезпечених. Сенатський законопроєкт іде дальше між біл, який ухвалено в палаті репрезентантів у минулій сесії Конгресу не тільки в кількості нового забезпечених, але теж у виплаті старечої пенсії. Ті, що вже тепер дістають старечу пенсію дістануть підвишку на 90 відсотків, а палатний проєкт передбачує підвишку тільки на 70 відсотків. Для таких, які мають щойно дістати пенсію в майбутності, вона має бути підвищена до 50 відсотків від першої сотки пересічної місячної заробітної платні, а до того мало б ще бути додано 15 відсотків від дальших 150 дол. платні. Палата ухвалила теж 50 відсотків від першої сотки, а 10 відсотків від найближчих 200 дол. з додатком по пів відсотка за кожний рік обезпечення. Назагал сенатський проєкт передбачує підвишку платні на 110 відсотків у майбутності, а палата тільки на 100 відсотків. — Голосування в повному сенаті над цим законопроєктом передбачене на вівторок наступного тижня.

СВЯТКУВАННЯ ТИЖНЯ ЗБРОЙНОЇ СЛУЖБИ.

Ню Йорк. З нагоди тижня Збройної Служби, що його встановлено на місце окремих днів поодиноких ділянок оборони в минулому, відбуваються різні маніфестації. Перед будинком скарбу — при Волл Стріт і Нессо відбулося зібрання скликане Комітетом Святкування Тижня, при чому ціла низка промовців клала натиск на потребу обєднання збройних сил і підтримки збоку населення. Тільки такий настрій зможе зберегти волю народу" — сказав між ін. ген. Глен Варкус, командант Першої Повітряної Сили.

КВЕТИК ПРО КОМУНІСТИЧНІ ФРОНТИ.

Гартфорд, Конн. — Підчас процесу артистів Дрейпера й Адлера проти пані МекКоллов за те, що вона назвала їх комуністичними прихильниками, ставав як свідок оборони колишній комуністичний агітатор серед слов'янських груп, Матвій Цветич (Кветик), який на ділі був довгі роки агентом Федерального Бюра Інвестигації. Кветик заявив, що оба позовники мали славу серед комуністів, що вони оба вислуговуються комуністам у різних комуністичних „фронтах". До таких фронтів він зарахував Раду Американсько-Совєтської Приязни й Прогресивних Громадян Америки. Про Сема Мілгріма, містопредсідника Міжнародного Робітничого Ордену, сказав Кветик, що він є теперішним „босом" комуністів в Злучених Державах, після того як Гергард Айслер утік до Европи. Звісно, що організатором української секції Міжнародного Робітничого Ордену був Андрій Дмитришин, якого влада арештувала за його комуністичні затії і має поставити перед суд.

ЗАПОВІДЖЕНО НОВИЙ СТРАЙК ЗАЛІЗНИЧНИКІВ

Шікаго, 18. травня (по радіо в 6. год. ранку). — Юнія залізничих робітників при зворотнім заповіла страйк своїх членів у 10 залізничих підприємствах. Страйк мав би початися наступного місяця. Рада Залізничого Посередництва взялася за наладнання страйку заздалегідь.

ВИЯСНЮЄ НАДПЛАТУ $157,000,000 З ВІЙСЬКОВИХ ФОНДІВ

Вашингтон. — У підкомісії в палаті репрезентантів прослідкують надужиття при виплатах допомог з фондів армії підчас війни, при чому змарновано $157,000,000 на різні виплати для родин ранених вояків. Карл Бендестен, помічник секретаря армії за часів війни, переслуханий як свідок заявив, що в тому часі не йшло про ощадність, а про заспокоєння і вдовілля родин вояків і тому серед поспіху не можна було провірити справжніх потреб.

ДЖЕФЕРСОН ЦЕ „СВІТЛО У ВІЙНІ ПРОТИ ТИРАНІЇ"

З нагоди видання першого тому документів третього президента Злучених Держав, Томи Джеферсона, президент Труман дістав один примірник цього видання і при цій нагоді виголосив коротку промову до святочно настроєних осіб, які явилися в Конгресовій Бібліотеці. „Упродовж свого життя Джеферсон вів безкомпромісову боротьбу проти тиранії. Він присвятив свій час для шукання способів забезпечити свободу людині. Дух демократії проблискує у всіх його письмах. Сьогодні, коли демократія зустрічається з найбільшим визовом у своїй історії, завзяття Джеферсона в його боротьбі за свободу людини стоїть перед нами як морське світло, що веде до одушевлення свобідних людей по цілому світі" — сказав Труман. — Виданням документів Джеферсона займається університет Принстон при допомозі щоденника Ню Йорк Таймс. Кошти видавництва обчислені на $1,000,000, з чого одна третина піде на заплату для редакторів.

ОЦІНКА ПЕРЕМОГИ ДОФФА В ПЕНСИЛВЕНІЇ

Філаделфія. — Після перемоги при праиборах Республіканської партії губернатора Джеймса Г. Доффа як кандидата на сенатора Зл. Держав і кол. судді Джана С. Файна як кандидата на губернатора, загально думають, що це є упадок впливів давньої політичної машини Йосифа Р. Гронді. Тому, що стейт Пенсилвенія є одним із стейтів, на яких опирається Республіканська партія, номінація Доффа причиниться до зміни в напрямку самої партії. Доффі вважається поступовим у порівнянні з Гронді, який є головою Пенсилвенського Товариства Вирібників.

ДЖАНСОН І БРЕДЛІ ЇДУТЬ ДО ЯПОНІЇ

Вашингтон, 17 травня. — Секретар оборони Луї Джансон і голова спільного генерального штабу ген. Омар Н. Бредлі виїдуть наступного тижня до Японії на конференцію з ген. Доглесом МекАртуром, щоб зрушити зміцця заключення мирового договору з Японією, який не може діждатися здійснення з різних причин. Підчас подорожі обидва урядові оглянуть теж американські оборонні бази на Тихому океані. Ген. Мек Артур є прихильником швидкого заключення мирового договору з Японією навіть і без участи Росії, якщо б зайшла така потреба. У департаменті стейту панує відмінний погляд на цю справу.

СОВЄТИ ПРОТЕСТУЮТЬ В СПРАВІ СКИТАЛЬЦІВ

Париж, 18. травня. — Совєтський уряд звернувся окремою нотою до уряду Франції, „протестуючи" проти — як це сказано в ноті — „незаконних актів", що ними французькі власті „насильно" не допускають до репатріації совєтських громадян з Франції та французької зони Німеччини і Австрії. Французьке міністерство закордонних справ висловило з приводу цієї ноти своє „здивування", бо сьогодні в Західній Европі вже правдоподібно навіть кожний дитині відомо, що єдине чого совєтські громадяни собі бажають, то якнайдальшої віддалі від „родіни". Французький уряд заперечив совєтські закиди і заповів висилку офіційальної відповіді на ноту.

АМЕРИКА НЕ СПІШИТЬСЯ ДАТИ ЗАХИСТ ГУДЕКОВІ

Департамент стейту й інші урядові чинники почали дошуки над причинами, які спонукали чеського представника в Об'єднаних Державах, Володимира Гудека, зрезиґнувати зі свого становища й шукати захисту в Злучених Державах. Чеські урядовці, які вже давніше опинилися в Америці кажуть, що д-р Гудек був членом Комуністичної партії й тому заходить підозріння, що він хоче залишитися в Америці для ведення агітації.

АРГЕНТИНСЬКІ БАНКИ ДІСТАНУТЬ ПОЗИЧКУ З АМЕРИКИ

Комітет аргентинських банків, який від довшого часу вів переговори у Вашингтоні в справі позички, дістав запевнення, що дістане позичку у висоті $125,000,000. Ці гроші мають бути вжиті на забезпечення заплати в долярах американським експортерам. Позичка піде через Експортово-Імпортовий Банк, однаке буде лежати в Ню Йорку для виплати американським бизнесменам. Її гарантує Центральний Банк Аргентини. Сплата позички почнеться в червні 1954 р.

ЧЕРВОНИЙ ДЕКАН О ОБЛОЗІ В УКРАЇНСЬКІМ РОБІТНИЧІМ ДОМІ

Тімінс, у провінції Онтеріо, в Канаді. — Гюлит Джансон, декан з Кентербері в Англії, якого називають „червоним деканом" за його просовєтські випади, приїхав сюди з рефератом на Канадський Конгрес Миру. Після промови його облили каміннями і яйцями і він сховався до Українського Робітничого Дому. Товпа громадян у числі 800 осіб облягла дім і ледви з трудом вдалося поліції його звідти висвободити.

НОВЕ НАУКОВЕ БОГОСЛОВСЬКЕ ВИДАВНИЦТВО

Торонто, Онтеріо, Канада. — У семинарії Пресв. Діви Марії в Ватерфрон, Онт., під редакцією о. П. Германюка, Ч. Н. І., появилася перша книжка Колеґії Професорів Духовної Семинарії ОО. Редемптористів, під заголовком грецькими буквами „ЛОГОС". Є це богословський квартальник з гомілетичним додатком. Перша книжка обіймає 80 сторін друку, великої вісімки. У редакційній статті сказано, що перше число „Логос"-у присв'ячується „нашим Владикам-ісповідникам за віру Христову, у першу чергу ВПреосв. Митрополитові Йосифові Сліпому, Їхньому голові". Побіч строго теологічних статтей находиться розвідка о. д-ра Миколи Комара: „Подружнє право Східної Церкв" і праця С. Гординського: „Найстарші пам'ятники українського релігійного малярства". При кінці додана хроніка релігійного життя і рецензії. Адміністрація „Логос"-у находиться в Йорктоні, Саск.

РУМУНІЯ ДОМАГАЄТЬСЯ ЗМЕНШЕННЯ АМЕРИКАНСЬКОГО ПОСОЛЬСТВА

Букарешт, 18. травня. — Комуно-румунський уряд повідомив сьогодні, що він видвигнув домагання зменшити персонал місцевого американського посольства тільки до 10 осіб. В мотивах подається, мовляв, багато з американських дипломатичних представників в тій країні були вмішані в „шпигунську активність", та, що Злучені Держави ведуть ворожу до Румунії політику. Державний департамент у Вашингтоні повідомив, що він приготовляє відповідь на ці обвинувачення і домагання румунського уряду.

ЗВІТ ПРО ВБИВСТВО БЕРНАДОТТЕ

Тель Авів, 18. травня. — Окрема слідча комісія передала вчора ізраїльському урядові обширний звіт своїх доходжень в справі вбивства графа Бернадотте. Подробиць і висліду слідства ще не проголошено.

ТРИГВЕ ЛІ ЗАДОВОЛЕНИЙ РОЗМОВОЮ ЗІ СТАЛІНОМ

Москва, 18 травня. — Генеральний секретар Об'єднаних Націй, Тригве Лі, заявив вчора на пресовій конференції, що його розмова зі Сталіном мала „позитивний характер" та, що він негайно виїде до Парижа і Лондону, щоб відбути наради з міністрами закордонних справ або й премієрами і тоді вернеться до Лейк Соксес. Він насамперед ствердив, що Сталін тепер „такий самий здоровий і жвавий, як був в 1946 році", та, що всі поголоски про його хворобу є „брехнею" або „бажанням". Не виявляючи жадних подробиць своєї розмови зі Сталіном, Лі тільки сказав в загальному, що її темою було: міжнародне положення, справа комуно-китайського представництва в Об'єднаних Націях, „холодна війна", періодичні засідання Ради Безпеки та контроля атомової енергії. Відмовляючись від дальших вияснень і коментарів на цю тему, Лі тільки заявив, що він „не має причини до невдоволення" з розмови. Генеральний секретар відлетить з Москви до Праги в п'ятницю рано, а до Ню Йорку приїде на „Квін Мері" з кінцем травня.

ПОЛЬЩА ВИКИДАЄ БРИТАНСЬКОГО ПРЕДСТАВНИКА

Лондон, 18. травня. — Польський уряд домагається відкликання третього секретаря брит. амбасади у Варшаві, закидуючи йому знищення плякату, що представляв білого „голуба миру" на червоному тлі. Британський уряд пообіцяв розглянути обвинувачення.

КРИВАВА БІЙКА МІЖ ІТАЛІЙСЬКОМИ РОБІТНИКАМИ.

Рим, 18 травня. — В Порті Мантовано, в провінції Мантуа, дійшло вчора до кривавої бійки між страйкуючими і нестрайкуючими сільсько-господарськими робітниками. Один робітник був вбитий а багато поранених.

ДОМАГАЮТЬСЯ НІМЕЦЬКОЇ ДОПОМОГИ ДЛЯ ЖЕРТВ НАЦІСТСЬКОГО ВАРВАРСТВА

Лейк Соксес, 18. травня. — Французький представник в Жіночому Комітеті О. Н. вніс вчора резолюцію, домагаючись німецьких фондів на опіку для жертв страшного націстського варварства, які тепер перебувають в лікарнях Парижа. Ідеться про жінок-втікачів, що їх націсти використовували для своїх злочинних „медичних експериментів" та які досі перебувають ще в критичному стані. Франція відмовилася їх репатріювати проти їх волі. Подробиць і характеру тих злочинних експериментів не подано.

ЗАКІНЧЕНО ЕВАКУАЦІЮ АМЕРИКАНСЬКИХ ДИПЛОМАТІВ З ПРАГИ

Прага, 18. травня. — Згідно з домаганням комуно-чеського уряду, щоби персонал місцевої американської дипломатичної місії зредукувати до одної третьої частини, 50 з усіх 75 американців в поспіху покинули Чехословаччину, після того, як уряд загрозив, що він „не перебирає відповідальности за їх безпеку".

ВИЯВЛЯЮТЬ ПРАВДУ БОЛЬШЕВИЦЬКИХ „ДОБРОДІЙСТВ" В НІМЕЧЧИНІ

Берлін, 18. травня. — Грізна правда большевицької „великодушности", як це представляється останнє рішення Москви зменшити свої претенсії до німецьких воєнних відшкодовань, виявилася вчора припадком навіть в комуно-німецькому парляменті. Один з послів несподівано виступив з твердженням, що Совєти забрали з Німеччини всіляких дібр, головно технічного устаткування, вартости міліярдів долярів, і що це не враховано до відшкодовань.

РІШЕНО СТВОРИТИ ПІВНІЧНО-АТЛАНТІЙСЬКУ СТРАТЕГІЧНУ РАДУ

ГЕН. АЙЗЕНГАВЕР, А. ГАРРИМАН І Р. ЛОВЕТ КАНДИДАТАМИ НА ІІ ПРЕДСІДНИКА.

Лондон, 18 травня. Північно-Атлантійська Рада, зложена з міністрів закордонних справ 12 об'єднаних Атлантійським Пактом країн, що відбувають тепер свою конференцію в Лондоні, рішила на вчорашній сесії одноголосно створити окрему Стратегічну Раду для охоплемого пактом північно-авлантійського простору. Рада мала б за завдання координувати господарські й оборонні плянування договірних країн. Рівночасно встановлено, що на чолі Ради має стояти американець, видвигаючи кандидатури ген. Двайта Айзенгавера, амбасадора Пляну Маршала Авереля Гарримана, або колишнього державного підсекретаря Роберта Ловета. Стверджується, що встановлення Стратегічної Ради належить до найважливіших рішень теперішньої конференції, воно означає сильне зміцнення західних оборонних рядів проти Совєтів і є рівночасно черговим тріюмфом американської закордонної політики з державним секретарем Діном Ачесовом на чолі. Щодо призначення голови Стратегічної Ради, видвигнено неофіційальну думку, щоби кандидатуру на цей важливий пост запропонував президент Труман, і що вона буде одноголосно прийнята. Конференція продовжуватиметься ще протягом сьогоднішнього дня і закінчиться ввечорі публічною сесією.

НІМЕЧЧИНА НЕ ВКЛЮЧЕНА В АКТИВНУ ПІВНІЧНО-АТЛАНТІЙСЬКУ ОБОРОНУ.

Лондон, 18 травня. — Хоча наради Північно-Атлантійської Ради є таємні і подробиці їх перебігу та висліду подається в кінцевому офіційальному комунікаті, якщо подасться взагалі, проте зі звичайно „добре поінформованих джерел" повідомляють, що Німеччину „під цю пору" виключено з активної оборонної підготовки Заходу. Стверджується, що Рада обмірковувала поодинокі проблеми тільки в принципах, створюючи в той спосіб загальні рямці, які тепер мають бути заповнені точним змістом спеціяльними комітетами. Рада теж не вирішила основного питання щодо узгіднення оборонних потреб з економічними можливостями, передаючи це завдання новоствореній Стратегічній Раді. З перебігу нарад виходить недвозначно, що Атлантійський Пакт став безприкладним в дотеперішній історії могутнім союзом вільних націй, під знаком якого без сумніву стоїть не тільки дальший розвиток але й дальша доля світу.

ІНДОНЕЗІЯ ПРОГОЛОШУЄ НЕВТРАЛЬНІСТЬ В „ХОЛОДНІЙ ВІЙНІ".

Якарта, Індонезія, 18 травня. — Речник міністерства закордонних справ Злучених Держав Індонезії заявив вчора, що ця країна не бачить в комуністичнім Китаю загрози для себе і бажає залишитися невтрально в теперішній „холодній війні". Він твердив, що уряд Індонезії не хоче йти ані зі Сходом ані зі Заходом, тільки своїм власним шляхом та сподіється в цьому допомоги від Злучених Держав Америки.

АЛІЯНТИ ПРИЗНАЛИ НІМЕЦЬКОМУ УРЯДОВІ ЮРИСДИКЦІЮ В РУРЩИНІ.

Бонн, Німеччина, 18 травня. — Західні алійнти проголосили вчора своє рішення передати урядові Західно-Німецької Федеративної Республіки юрисдикцію над залізною, стальною і вугільною індустріями в Рурщині. Тим самим німецький уряд матиме право вирішити націоналізування або приватний характер цеї промисловості. Досі Рурщина була під безпосередньою контролею аліянтських окупаційних властей. Рішення німецького уряду вимагатимуть аліянтської апробати, а ці наперед застереглися, що не погодяться на розвиток в тих промисловостях великих концернів, як теж не дозволять на поворот власности цим особам, що перед війною грали спеціяльну ролю в розвитку німецького агресивного зброєння.

БРИТАНІЯ ПРИСТУПИТЬ ДО ЕВРОПЕЙСЬКОГО ПЛАТНИЧОГО СОЮЗУ.

Париж, 18 травня. — Британський уряд сьогодні проголосив свою готовість стати беззастережним членом проєктованого європейського платничого союзу. Досі Британія вдвигала під цим оглядом цілий ряд застережень, зв'язаних головно з її зобов'язаннями відносно країн своєї спільноти народів.

НІМЕЦЬКІ БОЛЬШЕВИКИ ВСТАНОВИЛИ ПОВНОЛІТТЯ НА 18 РОКІВ.

Берлін, 18 травня. — Комуно-німецький парлямент в совєтській зоні встановив вчора повноліття осіб на 18 років, замість дотеперішніх 21. В мотивах сказано, що німецька молодь може відмовлятися від батьківської опіки вже у 18 році життя, бо „в цьому віці наші хлопці і дівчата вже є політично дозрілими громадянами".

КОМУНІСТИЧНИЙ КИТАЙ ЗАГРОЖУЄ АВСТРАЛІЇ

Кенбера, Австралія, 18. травня. — Австралійський премієр Роберт Гордон Мензіс заявив вчора в парляменті, що комуністичний Китай він вважає великою загрозою не тільки для цілої Азії, але й Австралії. Австралійський уряд є в постійному зв'язку з урядами інших країн британської спільноти народів та спільно плянує далекойдучу оборонну політику.

ІЗРАЇЛЬ ДОМАГАЄТЬСЯ ЗАХІДНОЇ ЗБРОЇ.

Лейк Соксес, 18 травня. — Ізраїльський представник в Об'єднаних Націях виступив з домаганням посилки західної зброї до Ізраїля „для відновлення військової рівноваги на Близькому Сході". Він звернув увагу на зброєння арабських країн.

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sunday, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$7.00	One year	$7.00
На пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
В Джерзі Сіті і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$ 5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$ 2.75
Число з понеділка (з англійською частиною):		Monday's issue (the Ukrainian Weekly, English language supplement):	
На рік	$2.50	One year	$2.50
На пів року	$1.50	Six months	$1.50

Кожна зміна адреси коштує 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

СПРАВА ГУДЕКА

Д-р Владімір Гудек, представник червоної Чехословаччини в Обєднаних Державах, добре знає, що означає, як комуністична влада взиває свого представника на „консультацію". Тому він відмовився вертати до Праги, зрезигнував зо свого посту в Обєднаних Державах, запротестував перед Сталіном, що Чехословаччина перестала бути незалежною країною та вислав листа до президента Трумана з проханням признати йому та його родині право азилю. В своїй заяві, призначеній для преси, д-р Гудек дає широкі вияснення, чому він зважався „на найкритичніше рішення у свому житті". Змальовуючи сучасні відносини в Чехословаччині, д-р Гудек підкреслює, що „методи, яких тепер вживається в країнах Східної Европи в противенстві до інтересів населення", є введені „на превеликий його жаль— Совєтським Союзом". Це д-р Гудек називає „найбільшим і найтрагічнішим розчарування мойого життя".

Не будемо ширше розповідати про ці „розчарування", про різні ,чистки" та „методи Рокосовських", які тепер практикуються уже й в Чехословаччині. Д-р Гудек, який помагав заіснуванню цього положення, почуває себе тепер „трагічно розчарованим". Сподіючись впасти жертвою „чистки", він не хоче вертати до „червоного раю", який репрезентував, а шукає спокійного пристановища на вільній американській землі, проти якої не так давно ще сам мусів виступати, повинуючись приказам Сталіна. Д-р Гудек кутий в марксистській діялектиці й добре вивчив Леніна, що пізнати з цитатів у його листі-протесті до Сталіна, хоч якраз ті цитати повинні були його вже давно повчити, чого треба йому сподіватись, як „російська революція" затріюмфує і в його країні й як росіяни будуть у ній приказувати. Д-р Гудек повинен був теж знати, що сталось десятки літ тому з Україною та українським народом та що те саме жде й його країну та його нарід, коли б так і вони опинились під владою Москви. До того він був довіреним мужем Бенеша, а теж добре знав, як і чому загинув Ян Масарик. Проте, хоч знав ці трагічні факти, він продовжував заступати в Обєднаних Державах „незалежну" Чехословаччину, поки не знайшовся в такому положенні, коли треба було віддаватись у руки катів. Тоді д-р Гудек запротестував і здався на ласку Злучених Держав.

Тим ми не хочемо заявитись проти признання д-рові Гудекові азилю, бо це інша справа. Ми ж люди християнської цивілізації! Ми тільки хотіли б, щоб ставитись дещо критичніше до таких осіб, що ще й сьогодні закривають очі й заглушують своє власне сумління, як довго займають високі й добре платні становища з ласки Сталіна. Приходити до опамятання щойно тоді, коли висить меч Дамокля, ніяка мужність. Чи так є до йоти з Гудеком, не знаємо. Але фактом є, що десятки мільйонів закатованих сталінським режимом жертв у чужих країнах не промовляли до „марксистсько-ленінської діялектики" Гудека. Він далі будував ,соціялізм" у своїй країні, вдивившись у Совєтський Союз. Теж не знати, як є сьогодні з тим „соціялізмом" Гудека, якби так настала нагода заводити „новий лад" у звільненій від комуністичної влади Чехословаччині.

Це причини, які не дораджують нам дуже втішатись того роду людьми, як Гудек, навіть тоді, коли вони переходять на наш бік.

ЛУЇ А. БУДЕНЦ

Дня 16 травня появилось в газетах таке бизнесове оголошення:

„Буденц виясиює в подробицях діяння комуністичної конспірації в Злучених Державах. Його книжка вийде з друку 24 травня п. з. „Люди без обличчя".

Ледве, чи який інший автор діждався такої реклями, як саме Луї Буденц, безпосередньо перед появою його книжки. Треба вірити, що це був припадок, на скільки йдеться про час, що на неповний тиждень перед появою книжки Буденца сенатор з Демократичної партії, Денніс Шавез з Ню Мексіко, у своїй промові в сенаті накинувся на Буденца такими словами, яких у сенаті не вживається. Шовез сказав таке:

„Мої предки принесли хрест до нашої півкулі (Шавез католик, з еспанського роду). Луї Буденц вживає хреста як палиці... У теперішньому часі кожен, хто признається до католицизму, звертає на себе прихильну увагу, якщо він говорить про комунізм... Ми грубо помиляємось, якщо приймаємо за факт, що ніби-то колишні комуністи стають нашими найкращими джерелами інформацій про комунізм. В Америці настала мода вивищати і перецінювати бувших комуністів. Екс - комуністів вважається за героїв Республіки. Їх поспішно перевозять до видних місць, з яких вони накидаються на добрих громадян, які одначе не хочуть перемінити свій патріотизм на товар... Оцей Буденц був, й буде зарахований як ворог нашого вільного громадянства, як своєрідний заговірник і людина, що її щось жене до напастей на вільні установи і вільних людей. Своїми власними неморальними виступами, своїм передовим становищем у протиамериканських змовах, а тепер своїм нахабством в погоні за сензаційним розславлюванням в ролі невідповідального доносчика, він виявляє, що він постійно був фанатичним ворогом нормальних і загально прийнятих форм вільного громадянства".

Крім отих загальних закидів сен. Шавез ще спеціяльно закинув йому подружу неморальність у минулому і ясно сказав, що Буденц в душі є дальше комуністом.

Про Луї Буденца звісно загально, що він був охрещений як католик, в дозрілім віці став комуністом, упродовж десяти років був редактором комуністичного щоденника „Дейлі Воркер" у Ню Йорку, покинув це становище в 1945 р., повернувся до своєї релігії й церкви і дістав становище професора економіки в католицькім університеті Фордгем у Ню Йорку. Як колишнього провідника комуніста, який знав усі партійні тайни, його часто кликали й кличуть на свідка, а перед трьома тижнями сенатська комісія, яка прослідужє закиди сенатора Йосифа МекКарті, наче б то урядовці в департаменті стейту були прихильниками комунізму, покликала Буденца до складення свідоцтва в справі проф. Овена Латімора. Цього останнього сен. МекКарті назвав провідним комуністичним шпигом, хоч він ніби вислугується американському департаментові стейту. Буденц підчас свідоцтва в сенаті ствердив, що Латімор справді стояв давніше в порозумінні з комуністами, які через нього мали вплив на складання американської політики відносно Китаю. Буденц заявив, що він не чув цього від Латімора, бо його особисто не знає, тільки від провідних комуністів, які говорили про Латімора як свого повірника.

Сен МекКарті республіканець. Як такий хоче пришпилити Демократичну партію за її недогляд у поведінці з комуністами підчас війни. Сен. Шавез демократ; він стоїть по боці уряду. Отже виступ Шавеза проти Буденца вважають за оборону Демократичної партії перед свідоцтвом Буденца. Таким чином Буденц попав тепер у круговорот партійної політики.

В обороні особистої чесности і безінтересовности Буденца виступив о. Лоренс Дж. МекҐінніс, ректор університету Фордгем, у якому Буденц є професором. Ректор висловив своє здивування, що сенатор Злучених Держав вживає проти Буденца аж таких аргументів, яких досі не вживали навіть комуністичні газети, які постійно лають Буденца. Він закинув сенаторові використування своєї посольської недоторканости в напастях проти Буденца, особливо підкреслюючи закид, начеб Буденц використовував Католицьку Церкву для своїх особистих цілей.

Про проф. Буденца сказав о. МекҐінніс, що це сумлінна людина, яка рахується з кожним словом при складанні свідоцтва; що на свідоцтва він самий не зголошується; що його покликує уряд, отже він сповняє тільки свій обовязок; що в останнім випадку він ставав нерадо як свідок в сенатській комісії, але його візвали туди під загрозою кари.

Серед конґресових кол гостра атака сен. Шавеза на Буденца викликала негодування за те, що Шавез втягнув у політику релігійні справи. Крім того Шавез пошкодив до певної міри навіть своїй Демократичній партії, яка є тепер при владі, бо саме ця влада послугувалася Буденцом як доказовим свідком для осягнення присуду проти комуністичних провідників за їхню діяльність.

Микола Чубатий.

Майбутнє українсько-американської молоді

I.

Справа виховання українсько - американської молоді нині не сходить зі сторінок преси; вона є предметом приватних дискусій, темою викладів. Справа ця зактуалізувалася, коли в осені минулого року Наукове Товариство ім. Шевченка дало почин до скликання громадянської анкети в справі оснування Української Культурної Ради. Висліддом анкети була постанова створити Українську Культурну Раду при НТШ. Одначе пресова дискусія, що розвинулася по цій анкеті завдяки невірним інформаціям деякої частини преси зійшла на мильні шляхи. Витворені непорозуміння треба було усунути, що вже й сталося та Українська Культурна Рада буде скоро покликана до життя.

Всеж таки вже дотеперішня дискусія виявила деякі факти, які стануть витичними при вирішуванню справи виховання українсько - американської молоді. Такими ствердженими справами є факт, що українсько - американська збірнота хоче за всяку ціну зберегти молодь для українського народу. Це є категоричним домаганням нової політичної української еміґрації в Америці, яка хіба не на це покидала рідний краю, щоб її власні діти пропадали для України. Це є теж бажанням глибини серця старої еміґрації.

Другим незбитим фактом, ствердженим по дискусіях за й проти, є те, що виховання українсько-американської молоді не може йти тими самими шляхами, якими воно відбувалося в Україні. Як інтерес самої дітвори, так й інтерес українського народу вимагає, щоб виховання українсько-американської молоді з одного боку достосувати до потреб її життя в Америці серед неукраїнського середовища, а з другого боку зберегти ту молодь для України. Зрозуміння того факту теж з боку нових іміґрантів має ще ту користь, що принявши реалістичну розвязку справи виховання українсько-американської молоді можна буде створити виховну систему, в яку можна буде влучити не тільки дітвору нової іміґрації, але також якнайбільше дітвори старої іміґрації, яка тим чином підтягнулася б вище у своїм знанню а навіть привязанню до української мови, до минулого та теперішнього українського народу.

Третьою справою, ствердженою в дискусії був факт, що американські українці не вспілі створити окремої шкільної системи поза тою, що її вже створила Українсько - Католицька Церква. Тому тільки українсько-католицькі школи, вже існуючі й ці, що скоро повстануть, хоч може своїм характером нині невповні вдоволяючі, одинокі можуть стати основою українсько-американського шкільництва. Слід ствердити, що співпраця поміж Церквою та громадянством старої та нової еміграції нині не стрінеться з більшими труднощами, бо нова іміґрація у своїй львиній частині є глибоко релігійною та високо ставить справу потреби релігійного виховання українсько-американської молоді. Для православної дітвори є православна Церква, завданням якої є дбання про її школи.

Зі сказаного логічно виходить четверта справа, що для врятування українсько-американської молоді перед її винародовленням являється конечною льояльна співпраця поміж громадянством та церковними чинниками, щоб існуючі церковні школи скріпити та розбудувати нові.

Рівночасно висувається потреба зясувати ясні цілі українсько - американського виховання, дати шкільні програми пристосовані до потреби і вимог життя української молоді в Америці й до способів зберегти її українську самосвідомість та привязання до далекого українського народу. Являється дальша потреба подбати про відповідні шкільні підручники та про відповідно підготований вчительський персонал.

Нині всю працю в церковному шкільництві ведуть тільки сестри-монахині з великою жертвою самопосвяти. Брак відповідної скількости монахинь-учительок в церковних школах висуває справу евентуального втягнення за згодою церковної влади в ряди вчительського персоналу тих шкіл якусь скількість світського вчительства, що своїм моральним характером підходило б до релігійних ідеалів церковної школи з одного боку та вдоволялося б скупим винагородженням, на яке можуть спромогтися наші матеріяльно слабі церковні громади.

Який має бути виховний ідеал українсько - американської молоді.

Відомо що кожна установа державна чи приватна що займається вихованням молоді, мусить в першу чергу поставити собі перед очі виховний ідеал, до якого всі виховні чинники мали б прямувати. Іншими словами, треба собі зясувати тип людини, який американські українці бажали б виховати з наших дітей. Так є, що про цю основну річ у кожному вихованню, серед американських українців досі не говорилося, бо не було фахового підходу до справи виховання українсько-американської молоді.

Давніше з конечности за виховання молоді бралися люди різних професій, повні доброї волі. Українсько - католицькі школи, що становлять нині подавляючу більшість шкіл американських українців, здебільша брали собі приклад з аналогічних американських католицьких шкіл, тому вони теж ще не мають ясно зясованого власного виховного ідеалу, списаного немов в конституційну хартію тої школи. Тому тепер виховний ідеал залежить майже виключно від погляду поодинокої вчительки чи вчителя, з яких одні виховані в Україні, другі вже в Америці чи Канаді.

Коли біля 60 літ тому на американській землі повстала була перша українсько-американська школа в Шамокін, заложена українцями вуглекопами, що плянували вертати домів, заробивши трохи гроша, то в цій школі вчили тільки по українськи, а ані слова по англійськи. Знов нині стрічаємо серед американських українців їх школи, в яких є навпаки — все по англійськи, а ані слова по українськи.

Один американсько - український діяч, коментуючи той факт кілька літ тому з нагоди 50-ліття першої української школи в Америці, сказав, що це є великий прогрес американських українців, дарма, що більшість батьків думала інакше. Зовсім теж інакше думає про це нова іміґрація.

Дехто із старих іміґрантів, що терпить на комплекс меншевартости голосив навіть, що повного винародовлення домагається від нас Америка, хоч про таке не говорить ніякий американський закон, а американська конституція гарантує родичам повне право такого виховання своїх дітей, якого вони собі бажають, ко-

(Продовження на стор. 3-тій)

Ольга Мак.

„ЄЖОВЩИНА"

(Уривок з автобіографічних матеріялів).

1)

Вступ.

Ім'я Миколи Єжова, як і зв'язане з ним поняття „єжовщини", досить популярні серед українського загалу. Одні знають їх з власного досвіду, другі — з преси та розповідей очевидців.

Проте, перечитуючи численні спогади недавних совєтських горожан, а також зустрічаючись з нашими братами-еміґрантами, переконуємося, що суть цієї найхарактернішої сторінки підбольшевицького життя для багатьох є неясною, або усвідомленою неправильно. Багато людей і по цей день уявляють собі „єжовщину" як боротьбу комуністичного уряду з підпільними організаціями, які мали на меті повалити совєтський режим.

Це наївне переконання базується частково також і на тих безвідповідальних повідомленнях старої преси, в яких розписувалося про різні повстання і різні сепараційні рухи, котрі ніби мали місце на терені Совєтського Союзу...

Насправді ж намагання всіх національних меншин до унезалежнення від Москви були розбиті до 1927-28 років повністю і скінчилися цілковитим знищенням кожного національного проводу.

На Україні, наприклад, по розгромі УАПЦ, СВУ та кількох спроб створення національних літературно-мистецьких об'єднань, завмерло не тільки національне, але й товариське життя.

Отже, „єжовщина", викинувши гасло: „Знищити і викорінити до ноги ворогів народу", прийшла в той період, коли вже ніхто не відважувався виступити чинно проти большевицької диктатури, а навіть її найзапекліші вороги, здавивши свої справжні почування, назовні видавали себе „безконечно відданими" комуністичному режимові.

Розвідка НКВД чатувала на кожному кроці, а тому ні про які організовані дії антидержавного спротиву взагалі не могло бути мови.

І власне цей факт є для багатьох незрозумілим: коли не було спротиву, то чим диктувалася „єжовщина" і хто були ті мільйони „ворогів народу", котрі наповняли тюрми і гинули по каторгах Сибіру і Далекого Сходу? Адже кожне міроприємство мусить мати певну мету, тим більше, міроприємство такого широкого маштабу, як була „єжовщина".

Багато підсовєтських громадян є переконані, що „єжовщина" диктувалася колосальною потребою дешевих робочих рук на різних підприємствах промислового і воєнного характеру, котрі розбудовувались по далеких закутках Совєтського Союзу.

Признавши такому припущенню повну слушність, не можна забувати і другої, основної, мети „єжовщини" — а саме — мети „профілактичної". Для большевиків не досить було знищити активно діючі організації з проводом, для них потрібна була також певність, що фермент негодування і народного гніву є вбитий раз на все!

Оперши основу свого панування на посіяній серед підкорених собі мас взаємній ворожнечі, шпигунстві і недовір'ї, большевики найбільше боялися згуртування і об'єднання народів, котрі все являються першими підвалинами революційного зриву. І тому, попереджуючи стремління пригноблених, вони почали штучно створювати різні „організації" і жорстокими розправами з ними, намагалися вибити в решти людей саму думку про можливість будь-якого об'єднання.

От чому в підземеллях НКВД катували невинних людей, примушуючи їх до найдикіших самообвинувачень участи в неіснуючих підпільних організаціях, саботажах і шпигунстві на користь „капіталістичних держав". От чому преса і запінені комуністичні агітатори на щоденних мітинґах по всіх установах цинічно хвалилися своєю жорстокістю і підкреслювали на кожному кроці, що всяке бажання увільнитися від комуністичного ярма є безвиглядне і тягне за собою страшну і неминучу кару!

Отже, ціллю і завданням „єжовщини" було не знищення активно діючих ворогів радянського режиму (бо їх уже давно знищили на попередніх процесах), навіть не знищення людей з ворожим до комунізму світоглядом (бо довелось би знищити 90% всього населення), а **знищення віри у можливість визволення, умертвлення поривань народів до свободи і незалежности.**

Жертвами цієї кампанії в першу чергу почали падати рештки свідомішої національної інтелігенції, селянства і кваліфікованих фахівців. Але потім злива арештів поширилась і на високих партійних урядовців, на простих робітників і на найневизначніших людей, очевидно для того, щоб ніхто не почував себе певним, і через постійний страх за своє існування намагався зайняти якнайменше місця на „щасливій совєтській землі".

Найменше необережно сказане слово, найменша помилка в роботі, найменший політично компромітуючий факт з власного життя чи з життя рідні, а навіть знайомих — був вистачаючим обґрунтуванням для смертної кари чи довголітнього увязнення. Звичайний безпідставний наклеп однієї особи на другу, без участи інших свідків, перетворювався в незаперечний обвинувачувальний аргумент, що мав ті ж наслідки. Арешти досягли нечуваної в історії кількости. Смертні вироки стали буденним явищем, а заслання — щасливим закінченням арешту. Недаром в ті часи повстав такий трагікомічний віц: „Щасливий совєтський громадянин! Він щасливий, коли його не заарештували! Коли заарештували, — щасливий, що ще не заслали на Сибір! Коли заслали на Сибір — щасливий, що не розстріляли! А коли розстріляли — щасливий, що вже більше не мучиться!"

Жах і паніка панували серед населення. Діяльність всемогучого НКВД не тільки не підлягала жадній контролі, але навпаки, сама була скерована на контролю всього державного апарату, починаючи від Кремля і кінчаючи глухим закутком віддаленої провінції.

(Дальше буде).

Притча про дванадцять горіхів

Один батько дав своєму синкові дванадцять горіхів. Дитина стала розбирати їх, один-по-одному — і виявилося: десять горіхів були наполовину порожні; тільки два з них виявилися цілком повними. Коли дитині нагадали обов'язок подяки за дарунок, вона дякувала за всі дванадцять горіхів — але мала на думці тільки два (повні). Бо тільки ці два дали їй повний смак і повну насолоду.

Дванадцять горіхів з цієї притчі — дванадцять місяців року. Всі місяці приносять дитині зерно здорового корму, але тільки два дають їй повний смак і повну насолоду життя.

Коли сказати, що ті два місяці (в цій країні — два з половиною) є вакації, хтось може зробити великі очі: вакації, як сама назва каже, стовідсотково порожні місяці — як же можна звати їх повними, ще й єдино — повними?!...

В цьому непорозумінні і спочиває суть справи. Коли в час вакацій, ми залишимо молодь на ласку задушливого міста, бездільности, сваволі й вулиці — дістанемо цілком іншу притчу. Тоді місяці вакацій виявляться не повними й не порожніми — тільки червивими й отрутними для здоров'я молоді.

Що так воно може бути і так є — це ми знаємо з сумної дотеперішньої практики з нашими власними дітьми. Саме тому, в останньому часі, здорово-думаючі з-між нас ударили на тривогу. Саме тому ми мусимо зревідувати свій погляд на вакації нашої молоді і зорганізувати їх так, щоб вони принесли повну користь і радість нашим дітям, нам (батькам) і нашій спільноті. Так роблять усі розумні люди, і так мусимо робити й ми, якщо направду здаємо собі справу з того, що в молоді всі наші надії і наша будучність. Для реалізації цієї справи не можуть нас відстрашити ніякі кошти й ніяка ціна. Бо ми занадто добре знаємо, яку жахливу ціну коштує занедбання належної льокати найвищого капіталу спільноти — молоді.

Тому вакації не сміють бути порожніми місяцями. Порожніми, в той час, хай будуть шкільні залі й лавки, але, ні в якому разі, дорогий час. Знаючи, що порожнеча родить порожнечу, ми мусимо сповнити вакаційний час найінтенсивнішим життям і працею — молоді і над молоддю.

Така програма не має нічого спільного з продовженням шкільної „муки". В школі середовищем є чотири тісні, німі стіни — тут життєдайна природа, з сонцем, свіжим повітрям, водою й тисячними іншими дивами; в школі обов'язує „мушу" — тут, кероване дискретно виховниками, виживається „хочу" молоді; там наука подається в формі сухих викладів — тут у виді оповідань, гутірок, прогульок і забав; там молодь учиться й, навчаючися, живе — тут живе-виживається й, виживаючися, вчиться; там предметом науки є переважно теоретичні знання про життя — тут само життя. Ось-що каже про вакаційне життя й виховання пісня молоді:

„Їдем до табору,
До зеленого, густого бору!
Шатра розкладаєм,
Перед бурею страху не маєм;
Ми їмо все, що до вуст попаде
І не потребуємо принади:
Їдем до табору
І вчимося у таборі жить!..

Вже сама ця пісня каже, яка форма вакацій молоді найкраще подобається і відповідає. Це вакації гуртом, у таборах (вакаційних оселях). Бо молодь, по своїй природі, соціяльна. Вона хоче в гурті ровесників бавитися, працювати і зростати — вона хоче творити свою власну, молоду спільноту. Ось-чому, на рідних землях і на европейській еміграції, діти відсталих батьків самочинно „дезертерували" до пластових і інших вакаційних таборів, а менше „революційні" екдали пісню-супліку до батьків:

„Пусти мене, мамо, до табору,
До сонця, до волі, до простору!...

Ось чому десять місяців року, в житті дитини, виясляються наполовину порожніми, а в місяці вакацій повстають таборові скетчі, анекдоти, пісні й цілий світ побуту — чим потім вона живе, аж других вакацій!...

..."Чи можемо не вислухати таких зворушливих прохань наших дітей?! Чи можемо не пустити їх туди, куди їх тягне здоровий інстинкт здорового, буйного життя? Чи можемо не пустити їх туди, де — єдино й ніде інди! — вони можуть навчитися мови, пісень і звичаїв старого краю, пізнати, хто вони, сами, чиї діти, ким, за що закутий край їхнього походження і що їм робити, щоб привернути йому волю?

Ці питання залишаємо отвертими. Хай відповідь на них дадуть батьки нашої молоді, батьки наших поодиноких громад і батьки цілої нашої спільноти. Відповідь може бути тільки двояка: купити — чи не купувати для дітей вакаційну оселю?!...

О. Н.

Гірнякова Студія у Филаделфії

Театр-Студія Йосипа Гірняка — здобувши собі вже признання і славу в українського театрального глядача у Ню Йорку — відвідала останнім часом другий український осередок в Америці — Филаделфію з виставою „За двома зайцями", політичною сатирою за М. Старицьким молодого автора М.. Понеділка. Правда, це не найкраща вистава з репертуару цієї творчо-живої театральної групи, але темою зактуалізована.

Писати актуальну політичну сатиру на п'єсі не першої вартости з давнього побутового репертуару — це принаймні відвага. Зв'язуватись у заложенні з дуже нескладною акцією п'єси Старицького, акцією, яка — впрочім — у перерібці губиться і зовсім не є рушієм вистави — думка не дуже щаслива. Автор перерібки замість шукати типів у новому, зумовленому актуалізацією середовищі та повести дію згідно з характеристикою своїх персонажів — задоволився введенням навіть не смішних ситуацій, але й самих смішних висловів і дотепів на тему соєтського побуту. Шукаємо порівняння з Гоголем, чи Чеховом, але у цих письменників головне — це мілієе та й усі смішні ситуації, типи й дотепи зумовлені тим побутовим мілієм. У Понеділка перетягнення: побіч персонажів, виставлених на посміх, теж і позитивні типи; глядач розгублений, чи брати їх поважно, чи смішно, ще й коли автор в їх уста вкладає гурра-патріотичні сентенції. Дотепи — часом їдкі та влучні, хоч теж часто старі та відомі — не „умісцевлені" середовищем, але накопичені, як у сатиричному журналі. Та головна хиба перерібки — це неозначена суспільна функція героя п'єси Голохвостого, через що вістря авторової сатири не б'є влучно: воно не потрапляє в ідеологічно-суспільне заложення совєтського побуту, а це повинно бути спеціяльно важне у протисовєтській сатирі.

Та все ж поставники зуміли і з цієї п'єси зробити удачне видовище та й не лише дати змогу глядачеві посміятись із протибольшевицьких дотепів, але й показати у кривому зеркалі — як не совєтський побут, то бодай деякі типи цього побуту. Правда, сам Гірняк мав неабияк важке завдання створити постать — як сказано — соціяльно невизначеного осібняка, та все ж він грав його спочатку, як типового брехливого заволоку-крутія, а потім підніс його до прототипа совєтської сірої людини, яку обставини приневолюють кривити душею задля звичайних старорежимних штанів.

Зовсім переконували усі типи колгоспної рідні. Олімпія Добровольська — згідно з типізаційним заложенням постави — дала не лише гротескову фігуру „приноровленої" до обстав'ин колгоспниці, але створила тип на грані комічного і трагічного, що чи не найкраще зображує зразок опростаченої совєтської людини. Її дотеп — не лише дотеп, але трагічна правда і тому не лише смішить, але викликає протест. Прегарним партнером її був М. Герус, якого культурна, неперетягнена гра висуває його на перший плян Гірнякового ансамблю. Т. Позняківна грала добре вередливу комсомолку, хоч її козир — це легка, зальотна амантка, чого доказом її дотеперішня креяція в „Господині заїзду". Талановито відтворила І. Куліш тип буркуватої Хиврі.

З інших комічних постатей: отець Олексій смішний, хоч — може — надто спримітизований, а колгоспниця Лемериха — бундючна і язиката, не завжди може викликати у глядача сміх, коли їй призначено виголошувати патріотичні поучення та творити поважну концертову програму; та це вже вина автора. Інші персонажі, якби з іншого світу, не вкладались у сатиричну програму.

Оформлення сцени — стилізоване — щасливо і по-мистецькому розв'язане В. Лисняком.

Вистава мала великий успіх у филаделфійського українського глядача і загально подобалась.

(от).

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

АМСТЕРДАМ, Н. Й.

З ХРОНІКИ СУСПІЛЬНОГО ЖИТТЯ.

Діяльність Союзу Українок

Відсутність однієї з важливіших ділянок громадської праці в системі клітин місцевого суспільного життя була виріщальною спонукою до побудови наймолодшої на терені Амстердаму клітини — Союзу Українок. Ідея цієї організації, що жевріє в серцях нашого патріотичного жіноцтва на скитальщині по всіх закутинах світу, розгорілася живим огнем цілеспрямованого чину також на терені нашого міста з моментом приїзду сюди декількох заавансованих в громадській праці жінок з Західної України.

В грудні м. р., коли ідею перетворено в чин, Т-во налічувало кільканадцять членів. Сьогодні воно об'єднує вже кількадесять жінок. Це треба завдячувати не тільки досвідченому проводові, очолюваному п. О. Добрянською, але теж невгаваючій праці. Дитяча забава в січні; ширші сходини з рефератом д-р І. Левицької на тему: „Жінка як дружина, мати і громадянка" в лютому; святкування дня Жінки-героїні з приводу річниці мученицької смерти Ольги Бассараб в березні; доповідь проф. Р. Задовича про жіночі персонажі в творчості Шевченка і врешті „Свячене" для дітей з показом гагілок у виконанні дітвори в квітні — це біланс дотеперішньої праці, так дуже необхідної для збереження нашої національної субстанції.

Культурно- Освітня Рада

У висліді довших шукань шляхів і методів до осягнення остаточної мети багатьох приватних і пригожих дискусій на тему необхідности існування на терені міста керівного осередку для плянування і координації всієї праці в ділянках української культури, знання і виховання, представники всіх місцевих організацій і заінтересовані цією справою громадяни рішили створити. Культурно-Освітню Раду. На установчих зборах в дні 1. 4. ц. р. 3-членна підготовча комісія в особах полк. Т. Банаха, д-ра Т. Антоновича і п. М. Вільчинського з'ясувала приявним не тільки потребу існування такого органу, але предложила теж детально розроблений плян структуральної його побудови. Після вичерпної дискусії приявні постановили, що Рада діятиме в рямцях місцевого осередку ЗУАДК'у, який делегує до Ради полк. Банаха з формальними прерогативами культ. - освітного референта. Підготовча Комісія творитиме Президію Ради.

Складовими частинами Ради будуть наступні сектори: преси і пропаганди, передшкілля і шкільного виховання, драматичних імпрез, хору і оркестри, доповідей, різних імпрез, спорту і бібліотечних справ. Поодинокі сектори очолюватимуть референти.

Потреба існування такої інституції, яка координуватиме всю культурно-освітню працю на базі кооперації всіх місцевих організацій, виправдала себе вповні вже після місяця праці. Доказ цьому — Шевченківський Вечір.

Шевченківський Вечір.

Припізнений реченець святкування в цьому році березневих днів Шевченка в Амстердамі треба приписати припізненому оформленні Культурно-освітньої Ради. Коли ж усетаки Шевченківський Вечір в останньому дні квітня відбувся, то це треба завдячувати якраз існуванні Ради. На її конто треба записати ще щось більше, а саме дбайливу підготову форми і змісту святкування. Багато уваги присвятила Президія Ради декоративному оформленні сцени і залі. Гармонійне повязання всіх елементів декорації, запроектованої під доглядом полк. Т. Банаха, викликувано естетичні покування і створювано специфічний святковий настрій. Особливе враження розбуджував силюет голови Шевченка з лавровим вінцем, освітлення лямпадою, на фоні мистецького килиму М. Бутовича. Золоті слова поета на імітованих мраморних таблицях, що їх розвішено на килимах у залі, підкреслювали непроминаючу актуальність Шевченка для живих і ненароджених.

Вечір започатковано американським гимном, після чого чоловічий хор під керівництвом Т. Банаха проспівав „Заповіт". Вступне слово в українській мові, насичене цитатами, творчости поета про минуле, сучасне і бажане майбутнє України, виголосив з питомою йому реторичною експресією д-р Т. Антонович. Коротку, але синтетичну картину життя і творчости Шевченка розгорнула перед слухачами англійською мовою п-на Тетяна Чучман.

В дальшій частині програми виступали два хори — мішаний і чоловічий. Нещодавно зорганізований міш. хор з А. Боднаром у проводі відспівав „Думи мої" (сольо д-р Антонович) і „Огні горять" з симпатичним сопрановим сольом д-р І. Левицької. Чоловічий хор під рукою Т. Банаха проспівав „Сонце заходить" з баритоновим сольом д-ра Т. Антоновича. Треба підкреслити, що приєднання нових співаків і систематична праця цього хору виказують значний крок уперед в його голосових спроможностях і в загальному еволюційному рості.

Одинокою музичною точкою було фортепіянове сольо в виконанні п-ні Геців.

Оживлено — прихильна реакція публики на деклямації, що перепліталися з іншими точками, була показником гарного враження з поправної передачі живим словом невмирущих слів Шевченка. Ідилічна картина „Село" (в вимові маленького Андрійка Левицького „щело") була особливо зворушливою. Крім двох інших дитячих деклямацій („Перебендя" в виконанні Надії Іванців і „Садок вишневий" в англійській передачі малого Барбато) було ще дві чоловічі: „Гамалія" (Юрій Мельникович) і „Кавказ" (д-р Антонович).

Кінцева точка програми — інсценізація, з чисто технічних недостач чужої сцени, мусіла відпасти. Варто ще згадати, що при вході на залю глядачі мали змогу купити двоякі фотографічні репродукції портретів Шевченка, що їх виготовив Т. Банах.

Вечір закінчено відспіванням українського гимну.

Пояр.

ДІТРОЙТ, МІШ.

Не забуваймо їх...

Дня 14 травня відбулося в галі УПАЦеркви урочисте святкування Дня Матері. Справді, вшанування Дня Матері пройшло з великою урочистістю: Служба Божа відслужена о. Мітратом Житинським в сослуженні о. протодиякона Бриня і церковного хору з участю бандуристів - солістів, нагадували вірним Службу Божу Св. Софії.

Зараз же по Сл. Божій, в галі, за горнятком кави проф. Костюк прочитала на тему „День Матері" гарний і змістовний реферат. Вона схарактеризувала наших видатних жінок, а теж становище жінки у вільних ЗДА і рабському СССР. Тих жінок, тих мільйонів сиріт ми ніколи не забуваймо.

Після реферату капеля бандуристів під проводом Г. Китастого, як завжди, з великим мистецтвом відспівала кілька пісень і закінчила бойовим маршом „Україна".

Свято закінчилось милими деклямаціями дітей, в основному на тему про любов до матери. Гарно деклямували Світлана Ващенко, Дубовик, Бринь і інші.

На громадські цілі присутні пожертвували $55.

Варто підкреслити, що громада УПАЦ, яка організована місяць тому, Свято Матері провела дуже гарно.

(Олз).

КЛІВЛЕНД, О.

На „СВОБОДУ"

Дня 1 квітня помер несподівано бл. п. Петро Вілаш, родом з Західної України, людина тихої вдачі, добрий батько й муж. Покійний підпомагав кожну народну справу, а зокрема був вірним нашій „Свободі". Завжди був першим на зборах, що підкресляв вірну службу „Свободи" свому народові та був за її матеріяльну піддержку для неї. В часі похорону М. Кукіз і К. Носаль перевели збірку на цвіти, а дружина бл. п. П. Вілаша передала $12 на пресовий фонд „Свободи", щоб тим підтримати те, що було таке дороге Покійному.

Марія Кукіз

СПРАВЛЕННЯ ПОМИЛКИ

У заклику до учнів бл. п. проф. д-ра Івана Раковського в ЗДА та Канаді в справі надгробника на його могилі, адреса д-ра Никифора Гірняка, на імя якого треба зголошуватись по інформації, має бути така: 429 East 6 St., New York City.

Майбутнє українсько-американської молоді

(Докінчення зі стор. 2-гої).

би тільки дитина десь вчилася та не була анальфабетом.

Значиться, що виховний ідеал американські українці мають повне право сами собі усталити та його переводити законним шляхом. Можна сказати, що всі ми хочемо виховувати наші діти згідно з ідеалами української традиції та американської демократії **на вартісного американського українця християнина, з якого мала б користь Америка та Україна.** Таке було б ідеальне виховання дітвори американських українців.

Українська молодь, роджена в Америці, для якої Америка є вже рідним краєм, і ця тут від дитинства вихована, мусить бути пристосована до повновартісного життя в Америці; ці діти мусять бути повними американцями. Українсько-американська молодь, роджена вже тут чи тут тільки вихована, стаючи повновартісними американцями відкриває собі широкий світ — користати з благодатей американської волі та американської потуги. З другого боку тільки такі люди на терені Америки є в силі корисно працювати для українського народу; бо вони справу України, коли б вона ще до того часу була поневолена, тісніше звязують зі справою тої потужної держави, яка майже певно порядкуватиме світ на нових кращих засадах. Зберігаючи свій звязок з українським народом, якого кров пливе в жилах українсько-американської молоді, вона лишається високо вартісною частиною українського народу, зокрема в добі його боротьби за визволення.

Українсько - американська молодь, зберігаючи свій звязок з українським народом, є теж незвичайно вартісним людським матеріялом для Америки. Америка нині стала світовою потугою, яка в кожній закутині світа має свої інтереси і для кожної країни потребує спеціялістів — американців немов посередників поміж Америкою та даною країною. Америці теж треба українців, які не пірвали б звязків з українським народом, які знали б його мову, його культуру, його економіку, його політичні прямування. Зберігання американсько-українською молоддю звязків з Україною це цінна американська робота, що йде по лінії інтересів також й Америки.

Безповоротно минули вже ті часи, коли американець був вдоволений, що знає тільки американську мову та має відомости про обшар землі поміж північним Атлантиком та Пацифіком.. Нині тереном інтересів Америки став цілий світ з Україною включно, тому знання України з боку американських українців це цінний набуток для Америки і для України.

Колись американські школи вчили тільки англійську мову й дуже лихо якусь західно-европейську мову (французьку, еспанську, або німецьку). Нині американські університети та каледжі гарячково розбудовують студії слов'янського світу та народів Азії, тому вивчування одної із слов'янських мов, а саме української мови та знання про Україну, це великий здобуток молодого американського українця.

(Докінчення буде).

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

CHICAGO, ILL. — Holy Virgin Society, Branch 259 Meeting Sunday, May 21, 1950 at 1903 W. 51st St., at 2:00 P.M. — Peter Trusiak, Treas.

ТАРЗАН, ч. 2347. Порозуміння в нетрах.

Ідучи за слідами поневолювачів Джени, Тарзан швидко дійшов до місця, звідки побачив їх табор.

З хитрістю леопарда малпочоловік підповз деревами для розвідки.

Саме під його деревом він доглянув свою дружину, як вона перевязувала свою звихнену ногу.

Тарзан вирвав кусник кори і кинув на її голову.